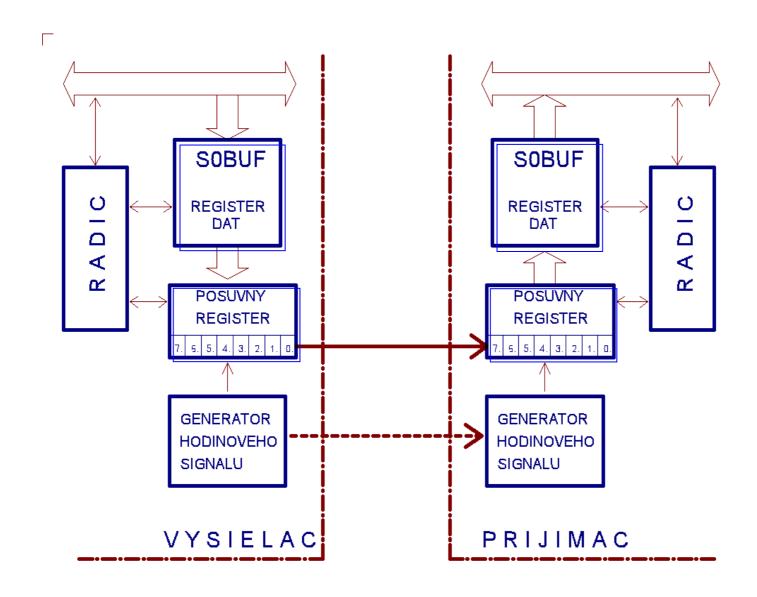
Sériový prenos údajov

Výhody: Menší počet vodičov

Nevýhody: "rozloženie"- "zloženie"

Obvod: UART (Universal Asynchronous Receiver Transmitter)

Charakteristiky prenosových systémov

Smer toku dát:

Simplex (jednosmerne): data sú prenášané jedným smerom.

Half-duplex (polovičný duplex): Prenosové stanice sa vymieňajú pri posielaní dát. "Prepínač smeru vysielania"

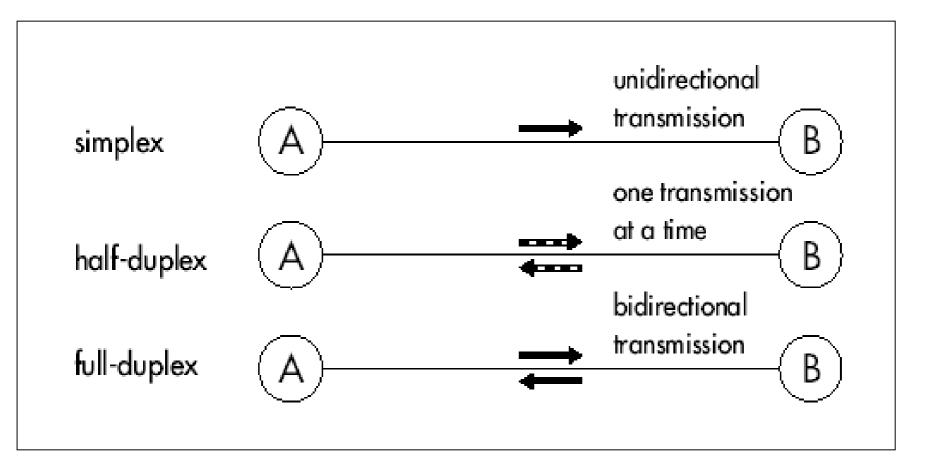
Pri prenose sa využíva tzv.

HANDSHAKING ("Podanie si rúk"hardvérový a softvérový)-Dohodnutý spôsob potvrdzovania prenosu.

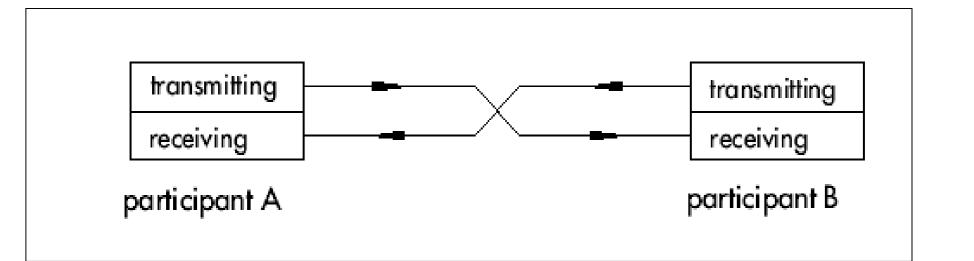
Full-duplex (plný duplex) (duplex - obojsmerná prevádzka):

Data môžu byť posielané oboma smermi súčasne.

Ako prenosové médium sa používajú dva páry vodičov.

A, B sú účastníci komunikácie

Rýchlosť prenosu

Počet prenesených bitov za jednotku času [bit/s; bps] Modulačná rýchlosť – Baud rate. [Baud - Bd] Baud rate – počet zmien úrovne signálu za sekundu.

Pre dvojstavovú moduláciu platí:

Prenosová rýchlosť [bps]= Baud rate [Bd]

Štandardne používané rýchlosti sú:

(50, 110, 300, 600, 1200)

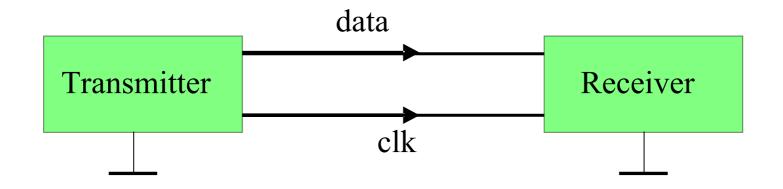
2400, 4800, 9600,

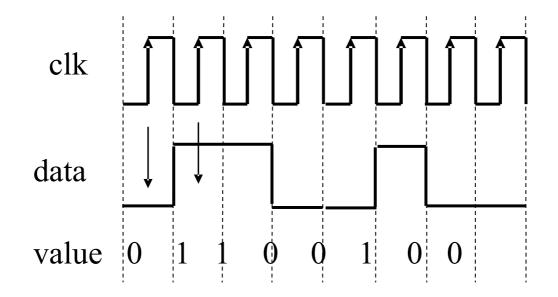
14400, 19200, 28800, 38400, 57600, 76800, 115200 Bd, bps.

Dlžka vedenia: 15m (2500pF pri 19200Bd)

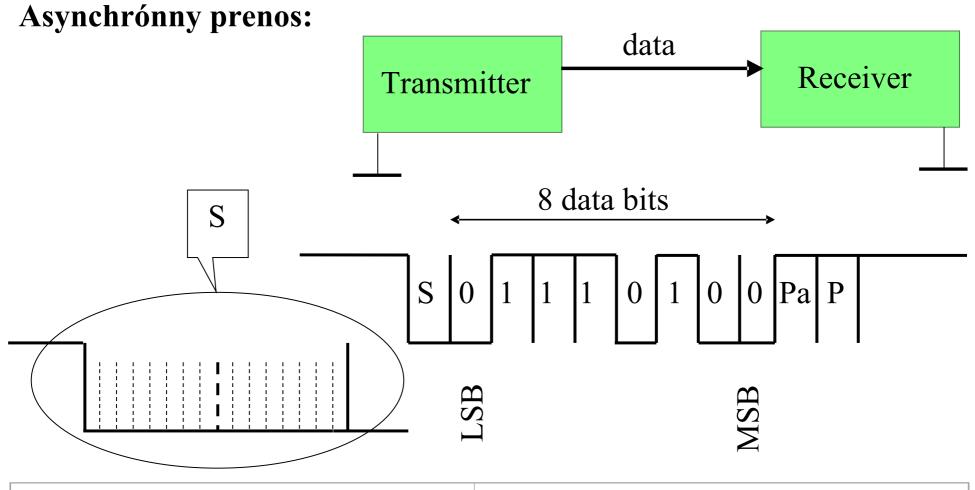
Synchrónny a asynchrónny prenos dát

Synchrónny prenos: (minimálne dva vodiče)

Synchrónny a asynchrónny prenos dát

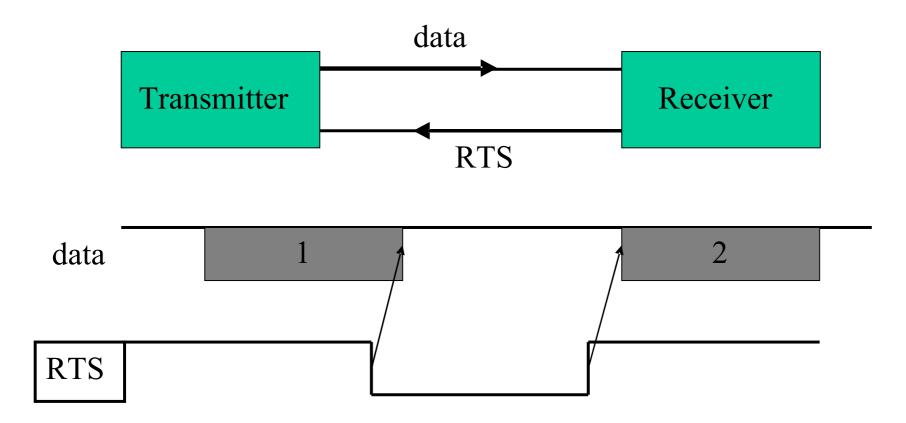
Kód	Počet dátových bitov na znak	
Baudot	5	
Trans code	6	
American Standard Code or Information in nterchanging (ASCII)	7	
Extended Binary Coded ecimal nterchange ode (EBCDIC)	8 6/4	19

Handshaking - podmienený prenos dát.

- potvrdzovanie pripravenosti komunikovať.
- potvrdzovanie prijatia dát, ukončenie prenosu ...

Hardware-ový,

Software-ový (XON (11h)/XOFF (13h)), predpokladá duplexný prenos

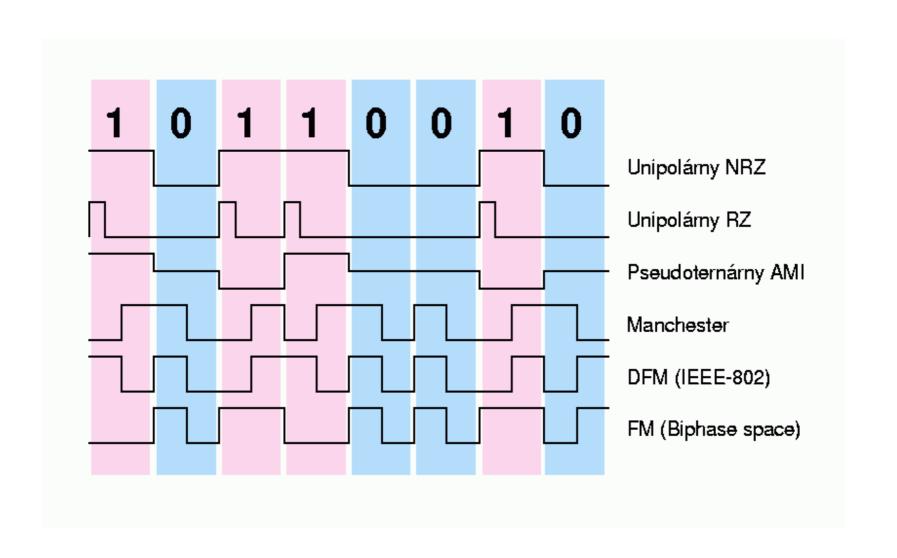
Detekcia chýb pri prenose. Poznámen 5 typov parity:

1. žiadna

2.	EVEN parity sum of all 1's must be eve			
	data bits:	parity bit	$\Sigma \; \text{1's}$	
	01101100	0	4	
	01101101	1	6	
3.	ODD parity	sum of all 1's must b	n of all 1's must be odd	
	data bits:	parity bit	$\Sigma \; \text{1's}$	
	01101100	1	5	
	01101101	0	5	
4.	Mark = ,,1"			
5.	Space = ,,0"			
-	Najjednoduchšie	: - zopakuj chybný prenos		

-!!! Timeout !!!

Kodovanie:

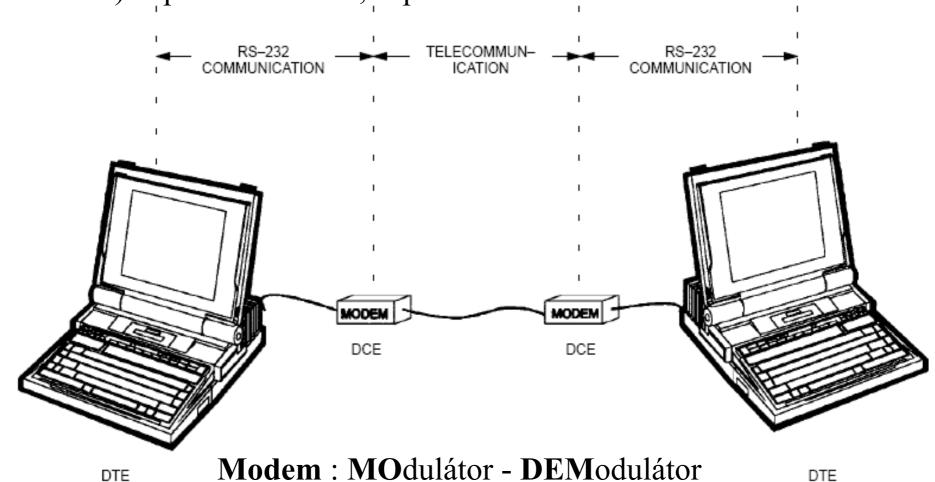

RS 232 (x) alebo V.24 interface

Základné pojmy definované touto normou:

DTE (Data Terminal Equipment - Koncové dátové zariadenie) je počítač, resp. terminál a

DCE (Data Communications Equipment – Zariadenie dátovej komunikácie) napríklad modem, zapisovač. .

10/49

RS232 - V.24

Prenos dátových a riadiacich signálov:

- dáta v negatívnej logike (0: high; 1: low)
- riadiace signály v pozitívnej logike (1: high; 0: low)

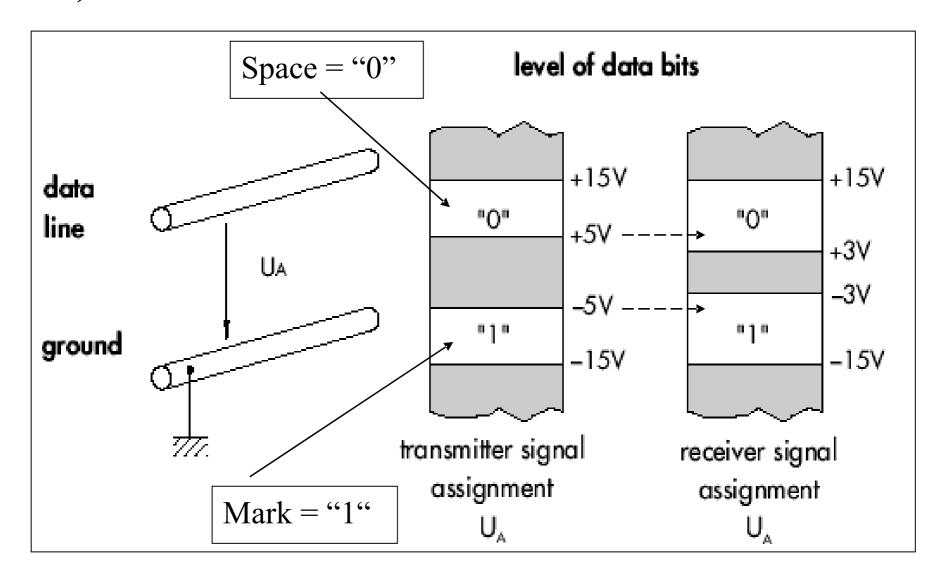
Iné názvy: signál log. 0 - "Space" a signál log. 1: - "Mark".

data	control signal	level	voltage range
' 0'	'1'	high	+3 to +15 volts
′1′	′0′	low	-3 to -15 volts

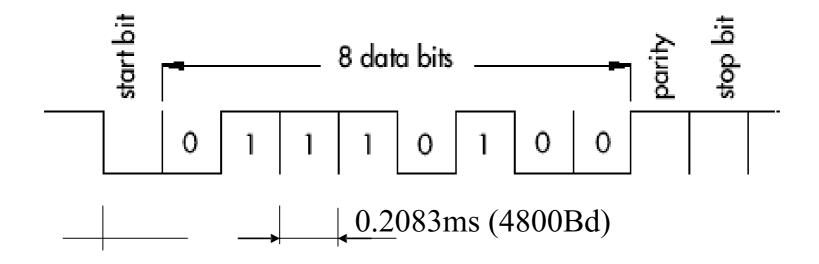
Obmedzenie podľa RS232 F: $du/dt = 30V/\mu s$;

Dĺžka vedenia: < 2500 pF

RS232 – V.24 (nesymetrické - signál sa prenáša voči spoločnej zemi)

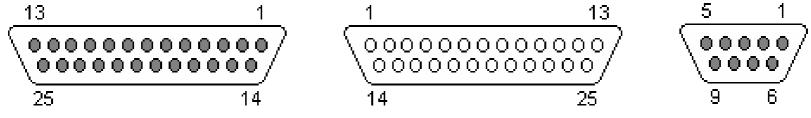

RS232 - V.24

Vysielač a prijímač musia byť konfigurované rovnako – musia mať rovnaké konfiguračné parametre:

- Prenosová rýchlosť Baud rate (medzi 50 až 19.2 kbit/s),
- parita (bezparity, párna alebo nepárna parita) a
- počet stop bitov (1. 1.5 alebo 2).

Vidlica (DTE) a zásuvka (DCE) 25 pinov a í pinov

RS232 - V.24

Received Data a Transmitted Data (RxD, TxD)

S, **b0**, **b1**, **b2**, ... (PP,NP,BP), **P** (1.5P, 2P)

Request to Send (RTS): "DTE chce vysielat"

Clear to Send (CTS): "DCE môže prijať a ďalej poslať"

Data Set Ready (DSR): "DCE je pripojené k linke"

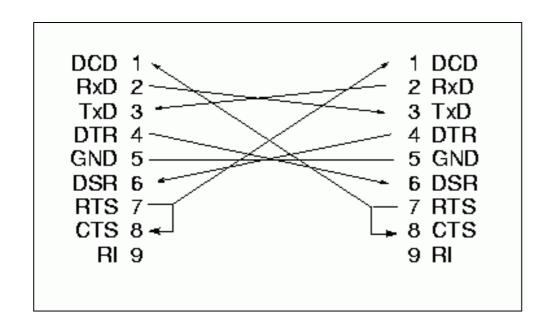
Data Carrier Detect (DCD):,,DCE zachytilo nosnú frekv. Signál OK"

Data Terminal Ready (DTR): "DTE (počítač)je pripravený"

Ring Indicator (RI): "DCE indikuje vyzváňací signál"

GND Cable Shield (GND): Tienenie, ochranná zem

Nulový modem (DTE - DTE) priame prepojenie dvoch počítačov

Data Terminal ReadyData Set ReadyData Carrier Detect

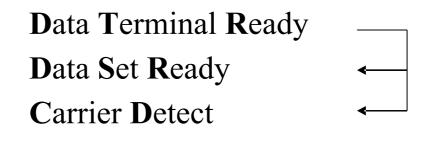
Request To Send
Clear To Send

D9	D25			D25	D9
3	2	TD ——	\longrightarrow RD	3	2
2	3	RD ←	TD	2	3
5	7	SG ←	\longrightarrow SG	7	5
4	20	DTR 🖳	DTR	20	4
6	б	DSR ←	ightarrow DSR	6	6
1	8	CD ←	cD ل	8	1
7	4	RTS 🖳	r RTS	4	7
8	5	cts ←	⊢ cts	5	8

Tri vodiče: TxD, RxD, GND

"Slučka" – "PC a PC"

LoopBack Plug						
D9	D25					
3	2	TD —				
2	3	RD ←				
5	7	SG				
4	20	DTR 🖳				
6	6	DSR ←				
1	8	CD ←				
7	4	RTS 🖳				
8	5	CTS ←				

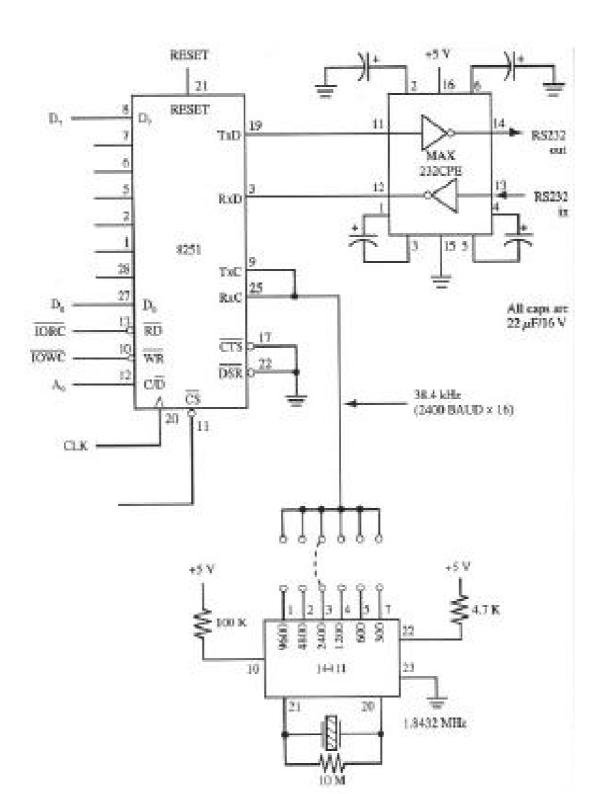
Request To Send – PC chce poslať data Clear To Send – iné PC môže prijať

V "IBM PC" je COM1: (BIOS počítača podporuje až 4 COMy COM1 – COM4 v Unixoch ttyS0 .. ttyS3 ... ttyS255).TTYS- TeleType on Serial- d'alekopis na obsadzuje od adresy 3F8H,2F8H,3E8H,2E8H; osem bytov. Obvykle generuje požiadavku o prerušenie IRQ4, IRQ3 . Signály COM1 sú iné ako TTL, bipolárne. Zariadenia pripojené

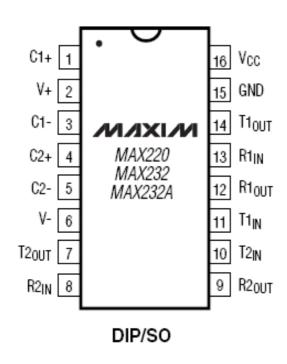
na COM majú spoločnú zem. Bez galvanického oddelenia.

17/49

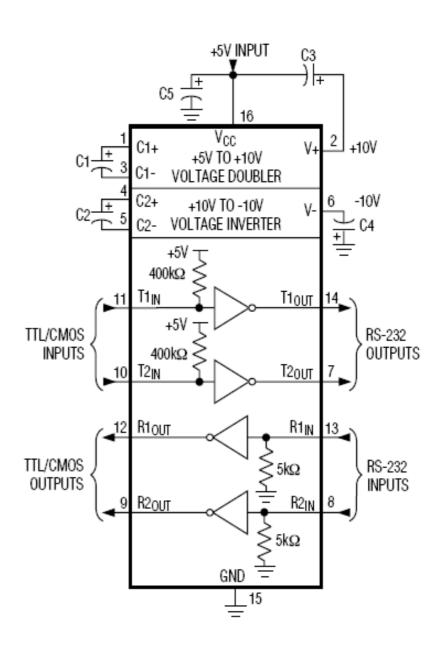
UART

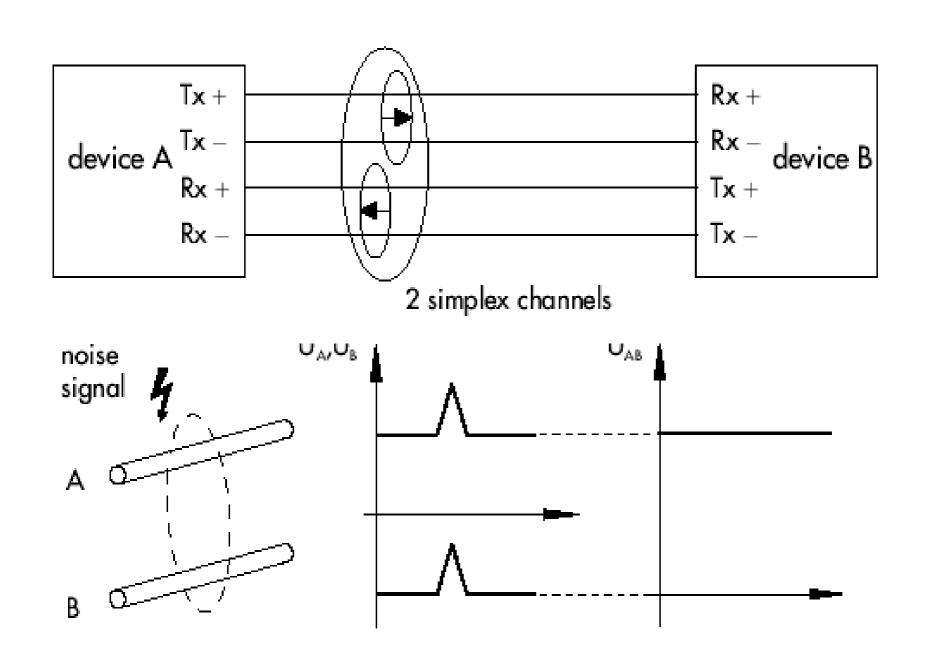
Prevod úrovní:

CAPACITANCE (μF)					
DEVICE	C1	C2	C3	C4	C5
MAX220	0.047	0.33	0.33	0.33	0.33
MAX232	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
MAX232A	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1

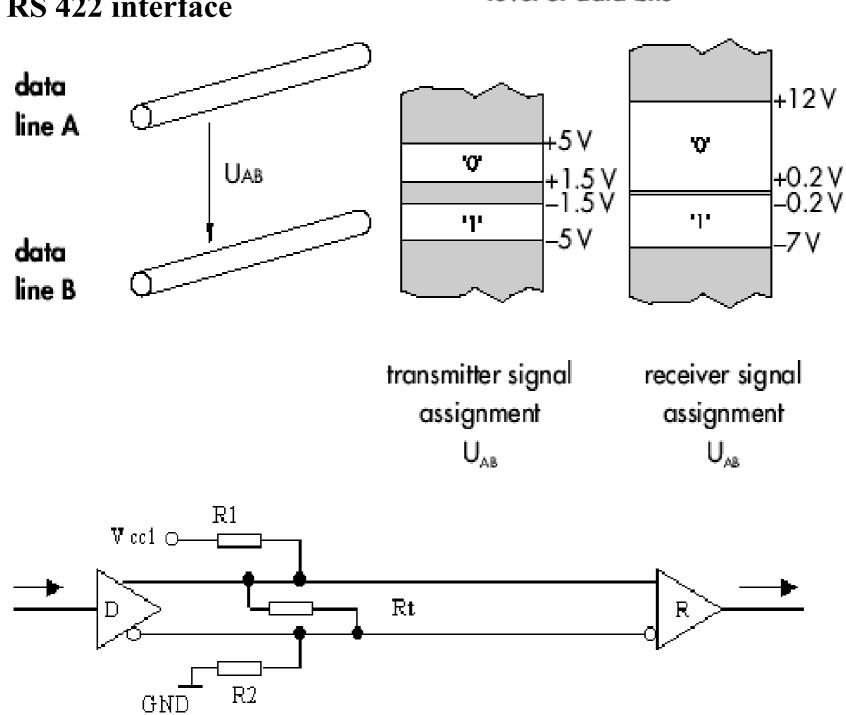

RS 422 interface - symetrické vedenie (1 vysielač- 10 prijímačov) <10Mbps; ,1200m

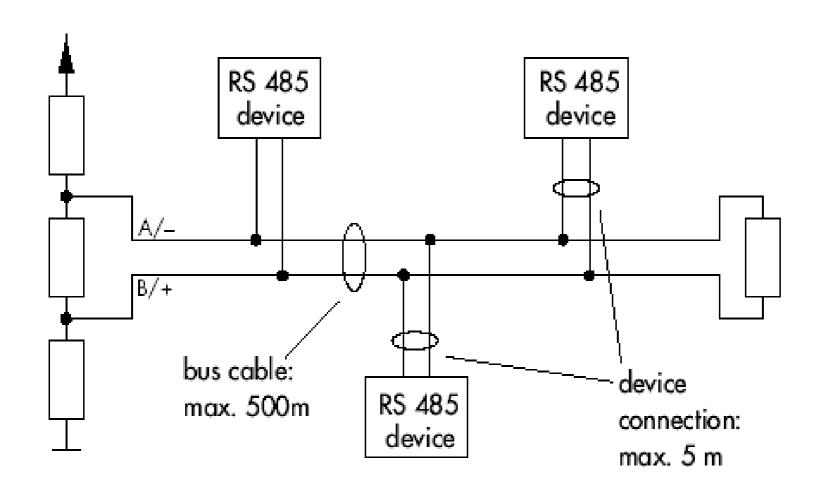

RS 422 interface

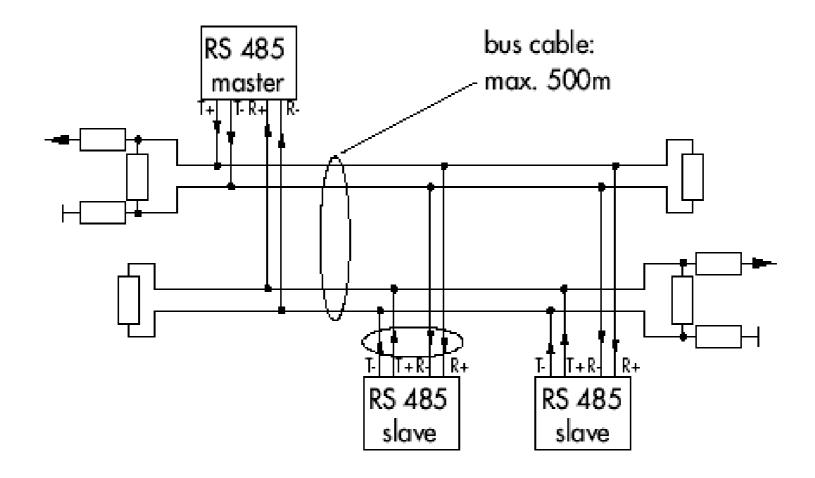
level of data bits

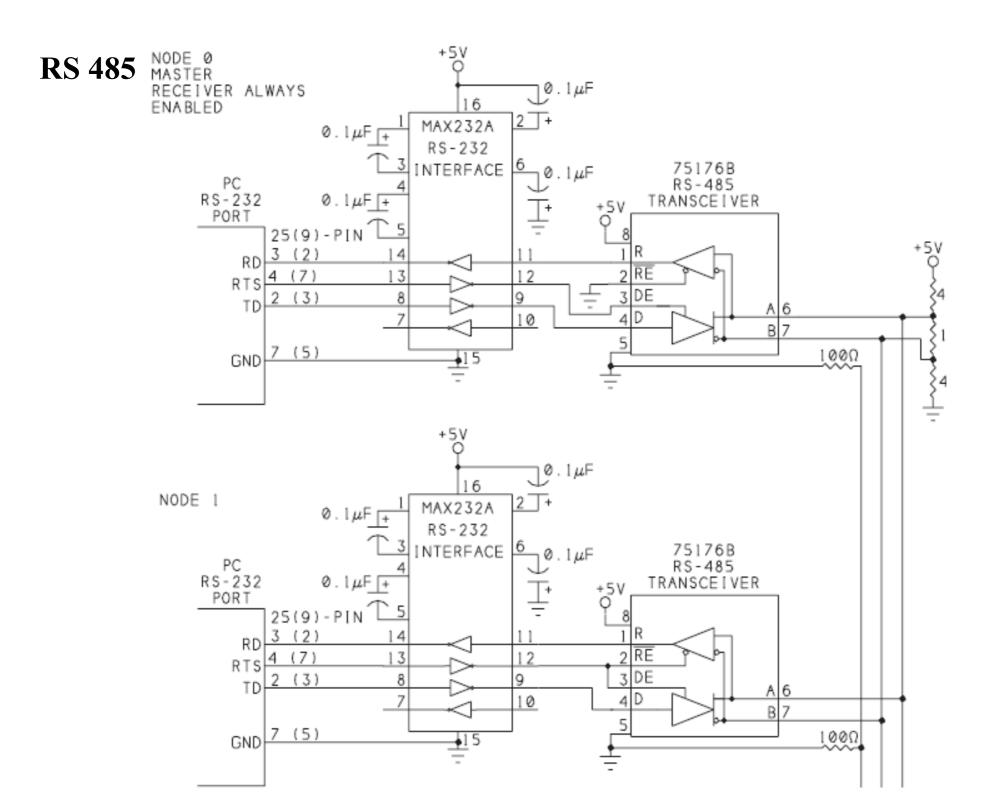

RS 485 interface – až 32 zariadení 9600 bps – 1,2km

RS 485 interface

Literatúra:

Vlach Jaroslav: Počítačová rozhraní, Prenos dat a rídicí systémy,

Burkhard Kainka: Využití rozhraní PC, Merení, rízení pomocí standartních portú, 1998 HEL

Gook, M.:Hardwarová rozhraní, Průvodce programátora, 2006 Computer Press

Horák, J.: Hardware učebnice pro pokročilé 3. aktualizované vydání CP Books, a.s. Brno 2005

Messmer, H.,P., Dembowski,K.: velká kniha HARDWARE architektúra, funkce programování, CP Books, a.s. Brno 2005

Bezdrôtové (wireless) zbernice

- rádiové spojenie
- spojenie pomocou modulovaného svetla

Princíp rádiového spojenia

```
    rádiové signály
    vzduch (vákuum)
    (elektromagnetické striedavé pole) šíriace sa prostredím –
```

- **prenosový kanál** – signál s harmonickým priebehom (**nosná vlna**

$$x(t) = X \sin 2\pi f t + \phi$$

```
X – amplitúda , f – frekvencia a \phi – fáza signálu
```

Frekvencia (interval frekvencií) = prenosový kanál

Prenos informácií zmenou parametra

```
X – amplitúdová modulácia (používa sa zriedka, málo odolná voči rušeniu, zmenám vlastností prostredia používa sa ako rozhlas AM (DV,SV,KV)
```

f – **frekvečná modulácia** intenzívne používaná (rozhlas FM[VKV], televízia)

φ – **fázová modulácia** v súčasnosti veľmi rozšírená pri dátových prenosoch

Fázová modulácia

(Phase-Shift Keying) (PSK) - prenos binárnych údajov

Binary Phase-Shift Keying

(BPSK)

$$x(t) = X \sin(2\pi f t + \pi(1-n)) pren = 0,1$$

Pre svoju jednoduchosť a náklady sa kódovanie používa:

) - automatická identifikácia a sledovanie - **RFID** (Radio-Frequency Identification "elektronickej nálepky" pripojenej k objektu.

Niektoré nálepky sú bez zdroja energie.

Energia je dodávaná z čítacieho zariadenia indukovaným napätím

- biometrické pasy
- ExpressPay , a pod.
- -A student at the Royal College of Art in London, Hannes Harms, has come up with a design for an edible RFID chip, part of a system he calls NutriSmart. The chip could send information about the food you eat to a personal computer or, conceivably,

a mobile phone via a Bluetooth connection. 10 June 2011

Quadrature Phase-Shift Keying (QPSK)

$$x(t) = X \sin(2\pi f t + \frac{\pi}{4}(1-n)) pre n = 0,1,2,3$$

Umožňuje dvojnásobnú dátovú prenosovú rýchlosť pri rovnakej šírke pásma a rovnakej chybovosti (BER - **Bit Error Ratio** – štatistické modely).

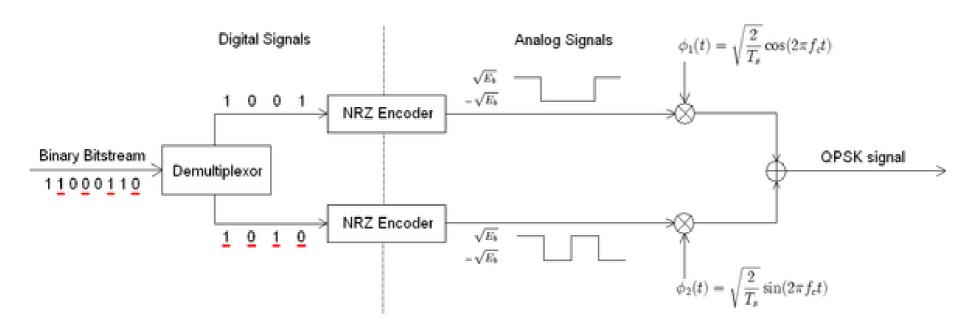
Pri modulácii sa používajú 2 signály

$$x_1(t) = X \sin(2\pi f t) a x_2(t) = X \cos(2\pi f t)$$

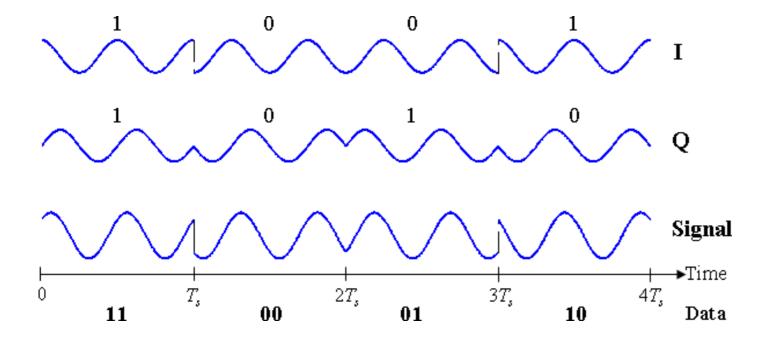
Potom sa vždy generuje súčet alebo rozdiel signálov (jednoduchá realizácia analógového násobenia koeficientom (1 a lebo -1)

$$m_1(t) = +x_1(t) + x_2(t), m_2(t) = +x_1(t) - x_2(t)$$

 $m_3(t) = -x_1(\bar{t}) + x_2(t), m_4(\bar{t}) = -x_1(t) - x_2(t)$

Princíp hardvérovej realizácie modulátora **QPSK**

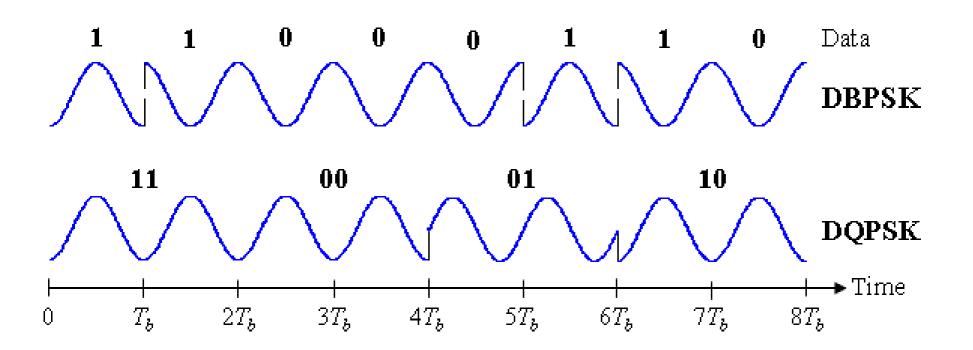

Existuje množstvo modifikácií opísaného princípu. Metóda spoľahlivo funguje pri **koherencii** signálov použitých v demodulátore s nosným signálom. Je citlivá na fázové deformácie pri prenose signálu. Lepšie vlastnosti má diferenciálna metóda.

Diferenciálna metóda

Založená na prenose len zmeny fázy

DBPSK - pri binárnej modulácii sa mení fáza o 180° len, sa vysiela log "1", pri log "0" sa fáza nemení (alebo pri "1" sa zmení fáza o +90°, a pri "0" o -90°, apod.) **DQPSK** - fázové zmeny 0°, 90°, 180°, -90° odpovedajú dvojiciam '00', '01', '11', '10'

Rozhranie Wi-Fi

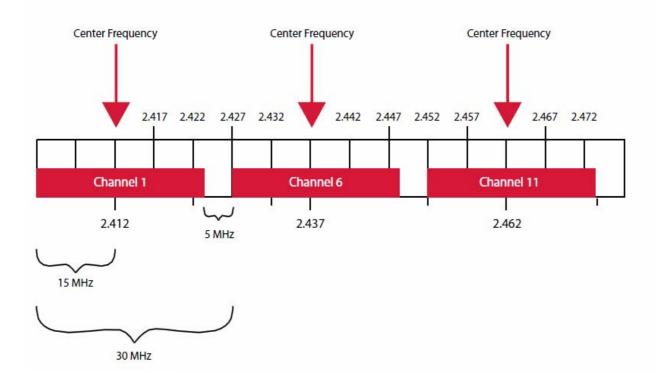
Štandard IEEE 802.11b definuje 14 frekvenčných kanálov. V Európe väčšina krajín používa

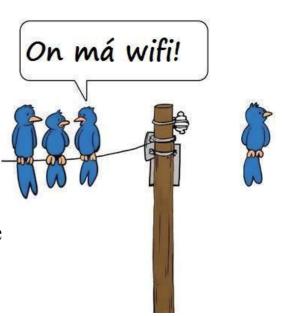
13 prenosových kanálov v nelicencovanom frekvenčnom pásme

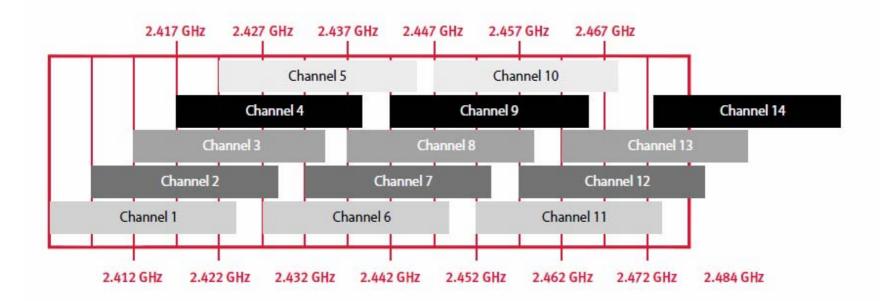
2.4 - 2.5 GHz, pri max. prenosovej rýchlosti 11 Mb/s.

Pásmo sa volá 2,4Ghz (sú úvahy o jeho licencovaní)

"Vlastná frekvencia" (ňou zohrieva mikrovlnná rúra vodu v potravinách) vody je 2,45 GHz. Mozog= 80% vody. Bolesti hlavy u citlivých ľudí v miestnosti s Wi-Fi. => nové pásmo 5GHz

Vlastnosti:

- prenosové rýchlosti (11,5.5,2 a 1 Mb/s podľa kvality signálu)
- dosah v budove (od 30 m (11 Mb/s) do 90 m (1 Mb/s)
- nízka energia vyžarovaného EM poľa (100 mW) (menej ako mobily, mikrovlnka 900W)
- používané modulácie
 - pri najnižšej (základnej) rýchlosti (1Mb/s) DBPSK
 - pri zvýšenej rýchlosti (2 Mb/s) DQPSK
 - -pri 5.5 Mb/s a 11 Mb/s modifikovaná QPSK

Rozhranie Bluetooth

Bluetooth je bezdrôtová komunikačná technológia pracujúca v pásme 2.4 GHz (rovnakom ako u Wi-Fi). Slúži na nadviazanie spojenia medzi dvoma zariadeniami, napríklad mobilným telefónom a osobným počítačom. Technológia Bluetooth je definovaná štandardom IEEE 802.15.1 .

Najviac používaná verzia nesie označenie 1.2 a využíva ju v súčasnosti absolútna väčšina zariadení. Maximálny dosah je pri verzii 1.1 až 10 metrov, pričom zariadenia (max. 7) na seba pri komunikácii nemusia "vidiet".

Verzia 1.2 rozširuje dosah až na 100 m.

Verzia 2.0 používa
pri nižšej rýchlosti (2 Mbit/s) DQPSK
pri vyššej rýchlosti (3 Mbit/s) 8-DPSK , keď spojenie medzi zariadeniami
Je dostatočne stabilné

Vysoká rýchlosť –prenosová rýchlosť 53 – 480 Mb/s (multikanálové prenosy 3MBit/s na kanál) Verzia 3.0 – 24 Mbit/s na kanál, vyššia spotreba ako pri 2.x, Prenos dát možný aj cez Wi-Fi Kanál na 2,4GHz Riadenie cez BT.

Verzia **4.0** – 24 Mbit/s na kanál, nižšia spotreba ako pri 3.x -Low power Bluetooth, zapnuté len pri prenose dát. Prenos dát možný aj cez Wi-Fi kanál 2,4 aj 5GHz.

33/49

- využíva metódu FHSS, kedy počas jednej sekundy sa vykoná 1600 skokov
 (preladení) medzi 80 frekvenciami s rozostupom 1 MHz
- má definovaných niekoľko výkonových úrovní (2,5 mW, 10 mW, 100 mW), s ktorými je umožnená komunikácia do vzdialenosti cca 100 1 000 m.
- zariadenia sú identifikované pomocou svojej adresy BT_ADDR
 (BlueTooth Device Address), podobne ako je MAC adresa pri Ethernete.

Spojenie pomocou modulovaného svetla

- rozhranie IrDA

- komunikačný port vytvorený konzorciom Infrared Data Association (viac ako 150 firiem zapojených do vývoja)
- bezdrôtová komunikácia pomocou infračerveného žiarenia
- komunikácia s **prenosnými** (mobilnými) zariadeniami bez nutnosti použitia komunikačného kábla
- vysiela a prijíma modulované infračervené svetlo (žiarenie) 875 nm
- vysielačom sú infračervené LED diódy (aleboinfračervené laserové diódy)
- prijímačom sú fotodiódy
- pôvodná idea nahradiť káblové sériové a paralelné rozhrania počítača bezdrôtovým rozhraním, ktoré by emulovalo uvedené rozhrania bez zmeny v programoch používajúcich uvedené rozhrania

V súčasnosti je vytláčaná rádiovým prenosom (Bluetooth), ktorý eliminuje základnú nevýhodu infračerveného prenosu – potrebu priamej viditeľnosti medzi zariadeniami. Na druhej strane sú publikované pokusy použiť IrDA na vytváranie malých počítačových sietí, ktoré nevyžadujú vysoký stupeň ochrany (šifrovania) prenášaných dát v protiklade s rozhraniami založenými na rádiových signáloch.

Parametre:

Dosah – do 1m, rozšíriteľný do 10m **Uhol videte prosti** – typická hodnota ± 15°

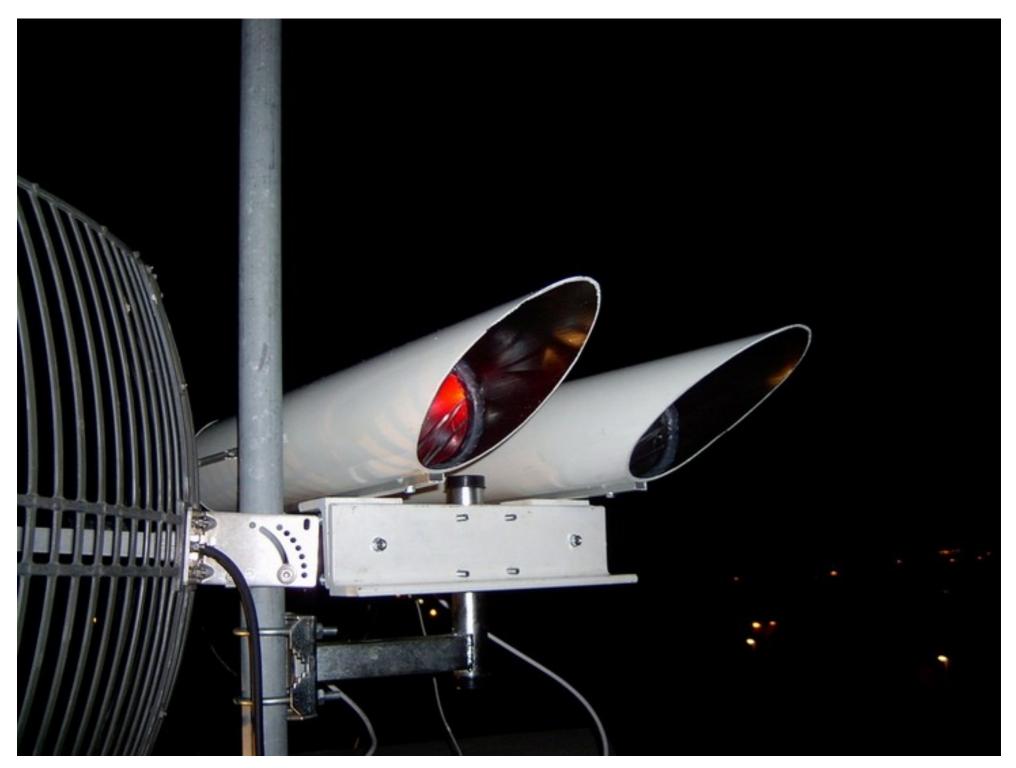
Typ prenosu – half-duplex

Vplyv prostredia – prirodzené aj umelé svetlo, prekážky v zornom uhle Prenosová rýchlosť - 2400 – 115200 b/s

Hardvér nerieši kolíziu pri prenose správ

Formát prenosu bytu ako pri RS232 – len dĺžka aktívneho impulzu je kratšia (pulzná modulácia), šetrí vysielaciu diódu pri vyššom výkone diódy Režim:

- Normálny odpojený asynchrónny prenos 9600 b/s, 8 bit bez parity (pri nadväzovaní spojenia si zariadenia vymieňajú informácie o možnostiach nastavenia najlepších parametrov)
- -Normálna odozva fomáty rámcov (datagramov)
- asynchrónny rámec 9600 115200 b/s
- synchronizovaný HDLC rámec 576 a 1152 Mb/s
- synchronizovaný 4PP rámec 4 Mb/s

39/49

Počítačová sieť

spojenie dvoch alebo viacerých počítačov alebo periférnych zariadení (napr. tlačiarní) za účelom výmeny údajov

Umožňuje vo všeobecnom pohľade:

- zdieľanie zariadení
 každý počítač v sieti má prístup k iným zariadeniam
 pripojeným do siete
- zdieľanie informácií každý oprávnený používateľ má prístup k údajom uloženým na iných počítačoch v sieti
- zdieľanie programového vybavenia

Prináša v mnohých oblastiach kvalitatívne zmeny

- osobná komunikácia e-mail, telefonovanie, videokonferencie
 zefektívnenie služieb e-banking, e-shop, elektronická komunikácia
 (daňová správa, poisťovne), vybavovanie žiadostí a dokladov
 hromadný zber a spracovanie údajov riadenie a informačné systémy
 v štátnej správe, v riadení firiem, v rôznych rezortoch napr. zdravotníctvo
- Priemyselné siete (dôraz na vysokú spoľahlivosť, práca v reálnom čase)
- -riadenie technologických procesov
- riadenie dopravných prostriedkov, automobily, lietadlá, lode ...

V oblasti merania, diagnostiky a monitoringu

(životné prostredie, bezpečnosť)

- zber a spracovanie nameraných údajov

V oblasti (experimentálneho) výskumu

- riadenie zložitých experimentov (CERN)

Ostatné -(vyhľadávanie informácií, distribúcia a servis programového vybavenia,..)

Klasifikácia sietí (jej častí):

Podľa spôsobu prepojenia zariadení

- pevné (cez káble) (metalické alebo optické),
- **bezdrôtové pripojenie** (rádiové, svetelné)

Podľa rozľahlosti (rozlohy)

PAN – Personal Area Network (osobná počítačová sieť)

LAN – Local Area Network (lokálna počítačová sieť)

MAN – Metropolitan Area Network (metropolitná (mestská) počítačová sieť)

WAN – Wide Area Network (rozsiahla počítačová sieť – najtypickejší predstaviteľ WAN je INTERNET)

Podľa spôsobu prepojenia zariadení (topológia siete)

(zbernica, hviezda, strom, kruh, ...)

Podľa funkčného vzťahu počítačov – architektúra siete

- peer-to-peer všetky počítače v sieti sú rovnocenné (bez hierarchickej štruktúry)
- **klient-server** server poskytuje služby ostatným počítačom v sieti, ostatné počítače (pracovné stanice) sú klienti

Podľa typu komunikačnych liniek

- **point-to-point** (spojené sú 2 zariadenia)
- broadcast zdieľané médium, niekoľko zariadení je pripojených k spoločnému zdieľanému médiu (všetky zariadenia sa "počujú! napr. Ethernet)

Podľa spôsobu prideľovania prenosového média

- centralizované
- distribuované

Zariadenia používané v sietiach

Siet'ové rozhranie (adaptér,karta) – zabezpečuje pripojenie počítača k siet'ovému médiu

Rozbočovač (hub) – posiela správy na všetky smery okrem smeru odkial'

správa prišla

Prepínač (switch) - posiela správu iba do smeru (zariadeniu, ktorému bola správa určená)

Rozbočovač alebo prepínač - centrálne prvky hviezdicovej topológie (nahradzujú médium typu zbernica)

Pracujú na najnižej úrovni –pracujús**MAC** (Media**A**ccess Control) – identifikátormi (adresami), hardvérová adresa, ktorá jednoznačne identifikuje každé zariadenie v sieti (LAN, Wi-Fi)) (6 bytov – časť kódu charakterizuje výrobcu)

Smerovač (router) — prepája siete s rôznou technológiou, okrem zasielania správ v požadovanom smere, vykonáva transformáciu správ, prepája siete LAN a WAN

Prístupový bod (Access Point) -pre sieť Wi-Fi (WiFi router) – prepojenie siete k WAN, a obyčajne kombinácia AP a prepínačom = switchom pre pevné pripojenie

Brána (gateway) - špeciálne zariadenie, ktoré sa používa k spájaniu sietí používajúcich rôzne komunikačné protokoly - vykonáva transformáciu protokolov spájaných sietí

Protokol – konvencia, ktorá definuje štruktúru správy (datagramu)

Pracujú na vyššej úrovni – pracujú s **IP** adresami, definovaných protokolom **TCP/IP** kto?

Osobná počítačová sieť (PAN)

Malý dosah – rádovo metre - závisí od spôsobu pripojenia

Pevné siete

- -USB,
- FireWire (IEEE 1394 High-Definition Audio-Video Network Alliance (HANA) (vysokorýchlostné sériové rozhranie)

Bezdrôtové

- WiFi (prepojenie Ad Hoc),
- Bluetooth,
- IrDa

Ethernet

- -siet' typu broadcast,
- technológia CSMA/CD
 - Carrier Sense kontroluje sa, či je kanál voľný nikto nevysiela Multiple Access keď nejaký čas nikto nevysiela, ktorákoľvek stanica môže začať vysielať
 - Collision Detection ak začnú 2 stanice naraz vysielať, nastane kolízia, prestanú vysielať a počkajú náhodný čas (siete s náhodným prístupom)
- rýchlosti 10Mbps, 100Mbps (fast), 1Gbps (gigabit)
- každý rámec (frame) obsahuje adresu cieľa aj zdroja

Príklad štruktúry rámca Gigabit Ethernet

802.3 Ethernet frame structure

Preamble	Start of frame delimiter	MAC destination	MAC source	802.1Q tag (optional)	Ethertype (Ethernet II) or length (IEEE 802.3)	Payload	Frame check sequence (32-bit CRC)	Interframe gap
7 octets	1 octet	6 octets	6 octets	(4 octets)	2 octets	42 ^[note 2] –1500 octets	4 octets	12 octets
← 64–1522 octets →						→		
← 72–1530 octets →								
← 84–1542 octets →								

Sekvencia synchronizačnej hlavičky (zabezpečuje tzv. **rámcovú synchronizáciu** 10101010 101010 10101010 10101010 10101010 101010 10101010 101010 101010 101010 101010 101010 10101

= 7x 0x55 zakončené 0xD5 (vysielajú sa symboly v poradí LSB->MSB Paket (prenášaná informácia 42 – 1500 bytov

Internet

```
Sieť sietí – celosvetová sieť prepojujúca už existujúce heterogénne
siete (LAN, WAN)
Realizovaná ako chrbtica (ktorú tvoria uzly " core gateways "), ku ktorej
sú pripojené rôzne autonómne systémy (oblasti) AS
AS<sub>i</sub> .. i-tý autonómny systém (oblasť):
  - môže sa postupne dynamicky rozvíjať,
  - každá oblasť si udržuje svoju centrálnu správu,
  -súčasťou každej autonómnej oblasti je počítač, (gateway
   ktorý prepája autonómnu oblasť s chrbticovou sieťou a server
                                                                   BGP
   (Boundary Gateway Protocol
                                  ), ktorý zdieľa adresy všetkých pripojených sietí
   tejto autonómnej oblasti počítačom CG z chrbticovej siete
CG .. Core Gateways:
 - tvorí chrbticovú sieť
 - majú kompletné informácie o všetkých možných sieťach
   pripojených k sieti INTERNET a príslušnej smerovacej tabuľky,
```

- periodicky vymieňajú medzi sebou nové informácie (t.j. informácie týkajúce

podľa týchto informácie smerujú pakety,

sa novo pripojených sietí) na zaistenie smerovania.